

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 1. aprillil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Tallinna Matkamajas. **Arvi Matvei** annab ülevaate Eesti jalgpallimeistrivõistluste arenguloost.

Teisipäeval, 7. aprillil kell 10.00 – Eesti Filmiarhiivis (Tallinn, Ristiku tn 84) on võimalus Klubi Tartu Maraton organiseerimisel vaadata vanu **filmijuppe Tartu Maratonist**.

Neljapäeval, 9. aprillil kell 12.00 – Kalevi saalis (Tallinn, Pärnu mnt. 41) esitletakse **Kulle Raigi** raamatut “**Esimene üles. Kuum suvi 1968**”.

Kolmapäeval, 6. mail kell 12.00 – ESAS täiskogu koosolek, kus päevakorras ülevaade seltsi eelmise aasta tegemistest ja finantsaruande kinnitamine. Seejärel tehakse **kokkuvõtteid XXXI teatmematerjali kogumise võistlusest**. Päeva lõpetab **Aarand Roos**, kes esitleb oma uurimistöde kogumikku “**Staadionilt statistikasse**”, mis nägi trükivalgust ESM ja ESAS Toimetiste sarjas.

Laupäeval, 16. mail kell 23.00 – Eesti Spordimuuseumis Soome teemaline spordikallakuga öömälumäng (osavõtt vaba) rahvusvahelise muuseumiöö raames (muuseum lahti 11.00 kuni südaööni kõigile tasuta).

Kolmapäeval, 3. juunil kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kuhu on oodata tenniselegendi Toomas Leiust.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

KÜLAS KÄIS KAHRO LUKK

Ille Palm

7. jaanuari seltsipäeval oli külaliseks mitmekülgne spordimees Kahro Lukk – mees, kes on kogu elu olnud seotud spordiga ja pidanud mitmesuguseid, kuid alati mingil viisil spordiga seotud ameteid. Olemata ise olnud väga tugev sportlane, on ta organisaator, kohtunik, spordiõpetaja, jätkuvalt medalite ja meenete valmistaja, Tartu spordiveteranide koondise esimees, invasportlaste treener jne.

Juba Raplas koolis käies alustas ta kehakultuurikollektiivi esimehena organiseerimistööd ja päritud kunstiandega valmistama diplomeid ja medaleid. Sedasama tegi ta ka hiljem töötades treenerina, spordijuhina, õpetajana Rakveres, Pärnus ja Tartus. Praegu, tervise halvenedes, töötab ta graveerijana spordiauhindade ja meenete kaupluses Tartus, kuid on ikka jäänud hingelt tegusaks spordimeheks.

Kahro Lukk jutuhuos

SPORDIMÄLESTUSI JAGASID LEMBIT KOIK JA HEINO JERET

Rein Järva

Tallinna osakonna 2009. aasta esimesele klubiõhtule 15. jaanuaril jäi kahjuks jälle saabumata kutsutud külaline Ants Antson. Perekondlikud põhjused. Loodame ikkagi mõnel järgmisel korral temaga kohtuda. Õhtut aitasid kandvas osas sisustada Heino Jeret ja Lembit Koik. Viimane neist meenutas 20 aasta tagust olulist sündmust Eesti spordi ajaloos. Nimelt 14. jaanuaril 1989. a. otsustati jätkata 1940. aastal katkenud Eesti Olümpia Komitee tegevust (muide üheski selle päeva meediaväljaandes või -kanalis seda ei mainitudki, ka EOK ise mitte). Lembit Koik, selle mälestusväärse päeva ühe eesistujana oli õige mees meile meenutama kahekümne aasta taguseid sündmusi nii Estonia teatrisaali laval kui ka lava taga. Ta meenutas selle päeva ülevat meeolelu, aga ka 20 aasta tagust vabariigi aastapäeva hommikut, kui Pika Hermani tornis lõi taas lehvima sini-must-valge trikoloor. Temagi oli üks seitsmest pisarsilmis lipuheiskajast. Enam ülevamat hetke elus ehk ei saagi olla. Alles see kõik oli, kuid juba praegu mäletavad inimesed sündmusi erinevalt nagu see seltsikaaslaste vaherepliikidest selgus.

Meie seltsi sisseastumiseks tegid samal õhtul avaldused Einart Alus ja Heino Jeret. Neist viimane peatus pikemalt oma elukäigul, millest 57 aastat on ta olnud spordipõllul. Ta peab ennast ka Urvaste „spordipoiste maffia“ (Harri Neem, Osvald Mõttus, Herbert Rand jt) üheks liikmeks. Esimesteks õpetajateks ja eluvaadete kujundajaks peab sealsamas Herbert ja Erna Abelit. Siiani kirkastub tal silme ees väikeste poiste rivi päikeselisel talvepäeval Lõuna-Eesti maastiku suusarajal Herbert Abeli järel. Hiljem Tartus Treffneri koolis jagas spordiõpetust Endel Arand, Antsla Kesk-koolis Aksel Kersna ning Tallinna

Heino Jeret

tehnikumis Leo Sutt ja Otto Reinlo. Tallinna Mäetehnikumis valiti 1951. aastal ka esimest korda sportlikku ametisse – kehakultuurikollektiivi esimeheks. Tehnikumi lõpetamise järel viis elutee Ida-Virumaale Käva kaevandusse mäemeistriks. Sealt edasi sai südamelähedasele sporditööle Kohtla-Järve Kalevisse. Ajateenistuse ajal Eestis, Saaremaa pinnal oli 1. Saaremaa velotuuri peakohtunik. Peale sõjaväge sidus ta ennast Pärnuga, asudes tööle Kalevi kohalikus linnanõukogus. Meeles on Spartaki likvideerimise järel 1959. aastal sõudepaatide Pihkvasse äraviimise katse, kui tänu tema aktiivsele sekkumisele suudeti paadid jätta Eestimaa pinnale.

1964. aastal aga meelitas tollane Tööjõureservide esimees Aleksei Šiškin teda üle minema selle ühingu tegevjuhiks. Järgnevas kaheteistkümneks aastaks saigi tööks tööjõureservlaste juhtimine, aga ühel hetkel tuli tüdimus valelikke arve taga ajavast spordibürokraatiast. Moskva olümpiamängude eelsel ajal kutsus Oleg Sapožnin ta tööle olümpia purjeregatti ettevalmistavasse organiseerimiskomitee Tallinna osakonda. Selle regati ettevalmistamine on jätnud kustumatu jälje Heino Jereti mällu (autori märkus: sellest võiks Jeret kirjutada omaette väikese bestselleri. Eesti spordiajalugu seda ehk vajabki, sest tõenäoliselt ei jõua olümpiamängud Eestimaa pinnale enam ka mitte kaugemas tulevikus). Jeret töötas seal aastail 1976 – 1981, lõpetas osakonnajuhatajana, olles viimane töötaja, kes osakonna sulges. Olümpiaregati ettevalmistamisel oli läbiv Moskva juhtnõör: „Midagi niisugust, mis Münchenis juhtus (inimohvrid olümpiakülas) ei tohi Moskvast ja Tallinnas juhtuda“.

Seejärel siirdus Heino tööle Turismi- ja Ekskursiooninõukogu süsteemi, sealt edasi Eesti Lotosse. Nii või teisiti olid ka need tööpostid seotud Eesti

kehakultuuriliikumisega. Nüüd juba aastaid on Heino Jeret ennast taas sidunud Kaleviga, olles ka Eesti Spordiveteranide Liidu asejuht.

Eesti Spordiajaloo Seltsil on suur heameel niisuguse sportliku pagasiga inimest nagu Heino Jeret võtta vastu oma liikmeskonda.

SPORDIMUUSEUM PEREMESSIL

Daimar Lell

Eesti Spordimuuseum osales 24. jaanuaril Jõhvis toimunud peremessil. Kaasavõetud väljapanek võimaldas tutvuda muuseumi tegevusega, ühtlasi oli noorematel messikülalistel võimalik testida oma teadmisi spordivallas ja mängida erinevaid mänge. Samuti tutvustati huvilistele muuseumi uut projekti “Spordimuuseum tuleb külla!”. Eriti suured huvilised said aga osaleda ka eraldi sportlikus muuseumitunnis.

Daimar Lell ja Rait Männik tegemas Spordimuuseumi boksis ettevalmistusi ja parempoolsel pildil on messikülased juba kohal

Koguperemess toimus Jõhvis juba kolmandat korda. Eesti Spordimuuseum lõi esimest korda kaasa eelmisel aastal, mil messi külastas kokku tuhatkond inimest.

KUIDAS SÜNDIS RAAMAT BOSSIST?

Kolmapäeval, 4. veebruaril oli Eesti Spordimuuseumis külaliseks äsjailmunud Fred Kudust kõneleva raamatu “Boss” autor Jaanus Kriisk.

Kui raamatu esitlusel 21. jaanuaril TÜ kehakultuuriteaduskonnas oli raamatu sünniloost vähe juttu, siis nüüd sai saalitäis rahvast kuulda põhjalikku ülevaadet. Samuti kõneles autor omaenda sporditeest, treeningutest Bossi – Fred Kudu treeninggrupis ning muudest spordiga seotud ettevõtmistest.

*Jaanus Kriisk (paremal) andmas raamatuid
üle muuseumi direktorile Mati Tolmoffile*

Nii nagu teaduskondki, sai ka spordimuuseum autorilt kingiks paki uut väljaannet. Eriliseks ei tee seda väljaannet mitte ainult sisu – meie ühe tuntuma ja tunnustatuma treeneri elukäik ja elureeglid, vaid ka vorm. Kenasse musta köitekarpi asetatud 312-leheküljeline musta kalinguri köidetud raamatule on lisaks CD 1984. aastal Hans Roosipuu tehtud dokumentaalfilmist „Elu nagu kümnevõistlus“.

LÄHENEB TARTU MARATONI JUUBEL

Järgmisel aastal täitub 50 aastat esimesest Tartu suusamaratonist. Selle sündmuse ettevalmistamiseks oli 13. veebruarist kuni märtsi lõpuni spordimuuseumi keldrigaleriis avatud vastavasisuline näitus. Näitusel oli eksponeeritud Eesti Spordimuuseumi kogus leiduvad Tartu Maratoni vimplid, embleemid, medalid ja märgid. Väljapanekut raamis Eesti suusatamise ajalugu tutvustav stendnäitus ning rikkalik fotovalik Tartu Maratoni võitjatest.

Samas oli väljapanekus ka hulgaliselt “valgeid laike” ning nii spordimuuseum kui maratoni korraldajad kutsusid külastajaid appi neid kustutama. 50 aastat võib küll tunduda lühikese ajana, kuid paljud asjad on siiski juba kadunud või ei mäletata enam täpselt, kus, miks ja millal mingi asi juhtus. Kutsuti näitusekülastajad üles andma teada, kui näitusel oli midagi vales kohas, samuti andma eksponaatide kohta täpsustavaid andmeid (näiteks kunstnik, valmistaja ja valmistamiskoht, tiraaž vmt). Paber ja kirjutusvahend ootasid näituseruumis ka neid, kellel oli jutustada mõni maratoniga seotud lugu.

VÕRKU JA VÄRAVASSE

Daimar Lell

Sellise toreда pealkirjaga näitus on spordimuuseumis avatud alates 18. veebruarist.

Eesti Spordimuuseum pakub huvilistele aeg-ajalt võimalust tutvuda oma kogudes leiduvate materjalidega, mis püsiekspositsiooni mahtunud ei ole. Käesolevaga on fondinäituste sari “Pilk varakambrisse” jõudnud seitsmenda

väljapanekuni. Seekord on pilk pööratud “kogudele kogudes”, ehk siis mingisugust ühtset temaatikat kajastavatele eksponaatidele (*pildil vaade näitusesaali*).

Selliseid kooslusi on välja pakutud neli. Esmalt JÄÄHOKI kui populaarne taliala ja seejärel kolm reketimängu: TENNIS, LAUA-TENNIS ja SULGPALL. Rõhku ei ole seejuures pandud isikutele ja auhindadele, vaid hoopis erinevale spordi-varustusele. On ju sportlikud tulemused spordi-varustusega omavahelises tihedas seoses ning mõjutavad vastastikust arengut. Ja seeläbi ka spordiajalugu ...

Spordivarustuse süstemaatiline kogudesse kogumine ei ole küll olnud tähelepanu keskmes, ometi on aegade jooksul muuseumi jõudnud arvukalt sportlaste tarvis valmistatud asju. Ilmselt mõnelegi üllatusena on suur osa välja pandud spordivarustusest toodetud Eestis. Täna annab see meile hea võimaluse vaadelda spordivarustuse arengut ajas.

Vaade näituse hokiosale

Vanimad välja pandud hokikeppidest pärinevad 1947. aastast ja uusimad on edukalt Põhja-Ameerika turul tegutseva Eesti firma Frontier Hockey OÜ tänase päeva toodang. Lisaks kannavad mitmed esitletavatest mänguvahenditest omaaegsete kuulsuste signeeringuid. Ka reketid on pärit erinevatest perioodidest, vanimad tennisereketid näiteks juba 1930. aastate algusest. Kellel aga huvi

hokilitrite vastu, siis neid on tänu Jaan Ahi kogutule näitusel väljas tervelt 180! Asjade uudistamise kõrval ja vahelduseks saab külastaja tutvuda ka ülalmainitud mängude reeglitega, proovida hokilitrit väravasse lüüa või hoopis lauatennist mängida.

Näitus “Võrku ja väravasse!” jääb avatuks 3. maini.

HÕBEDANE PAATKOND SPORDIMUUSEUMIS

26. veebruaril toimus Eesti Spordimuuseumis kohtumine Pekingi olümpiamängudel sõudmises hõbemedali võitnud Jüri Jaansoniga ja Tõnu Endreksoniga.

Spordimuuseumi ekspositsioonis Tõnu Endrekson seisatas oma vanaonu kõrval, koos tõmmati köieveos talumehed pikali ja kordamööda prooviti lasketäpsust

Pekingi olümpiaveel meile suure elamuse pakkunud sõudjad andsid ülevaate oma sporditee algusest ja senisest käigust. Loomulikult tuli pikalt juttu Pekingi olümpiamängude sõudevõistlustest, enda võistlusest ja võitlusest

iseendaga. Saadi kuulda ka ausat ülestunnistust – neil ei jätkunud jõudu enam millimeetrikski enamaks, kulla võitsid hetkel paremad.

Sai uudistada Pekingi hõbemedalit ja mälestusmedalit, Ja nii mõnigi olümpiaraamat või postkaart sai kahe autogrammi võrra väärtuslikumaks.

Muuseumi peavarahoidja Kaie Voolaid võtmas autogrammi Tõnu Endreksonilt ning direktor Mati Tolmoff ja teadur Karita Vard jutuhuos Jüri Jaansoniga

ULP–KIVIMETS TAAS VÕIDUKAD

Daimar Lell

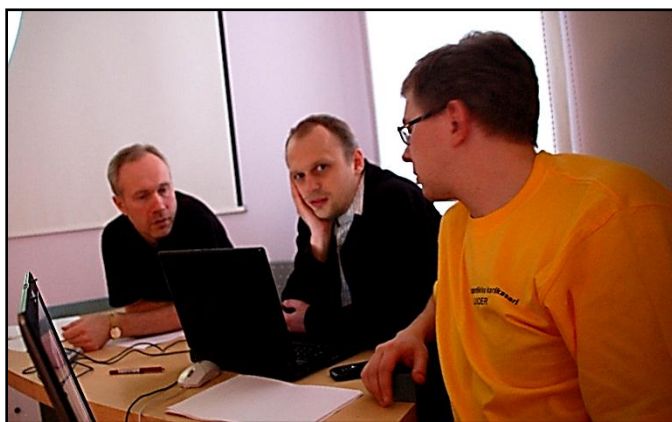

Käimas on “Tartu spordimälukas”

Juba neljandat korda spordimuuseumis toimuvale “Tartu spordimälukale” oli 28. veebruaril osalema kogunenud 17 paari ning üks üksiküritaja. Eesti spordikilva karikasarja viienda etapi küsimusi oli korraldajate poolt eelmiste aastate 50 asemel esmakordselt ette valmistatud 60.

Võistlus ise oli tasavägine, liider vahetus mitut puhku ning alles viimase kolmandiku tugeva lõpuspuurdiga kogusid tartlased Veiko Ulp ja Toivo Kivimets lähikonkurentidega võrreldes nii palju rohkem punkte, et mullust spordimuuseumi mängu esikohta kaitsta. 120 võimalikust kogusid võitjad 83 punkti. Samalaadse tugeva lõpu tegid Ulp–Kivimets ka möödunud aastal. Teiseks tulid seekord Jaan Allik ja Tiit Lehtme 78, kolmandaks Urmas Hinno ja Urmas Oljum 73 ning neljandaks Matis Song ja Urmas Song 71 punktiga. Eesti-teemaliste küsimuste parima vastaja eriauhinna teenisid üldvõitjad Ulp–Kivimets.

Karikasarja kokkuvõttes jäi endiselt liidriks seekord korraldajate sekka kuulunud spordimuuseumi teadur Rait Männik 369 punktiga. Karikasarja viimased kaks etappi peetakse mais Tallinnas ja Jüril ning need on mõlemad üksikmängud. Hooaja kokkuvõttes läheb Eesti spordikilva karikasarja arvesse kaks paremat üksikmängu ja kaks paarismängu.

*Etapi korraldustoimkond Daimar Lell,
Priit Naruskberg ja Rait Männik*

TARTU MARATONI LOOD

2010. aastal möödub 50 aastat esimesest Tartu suusamaratonist. Sel puhul on maratoni korraldajad koos spordimuuseumiga asunud maratoni senise arenguloo võimalikult täpsele kokkuseadmisele. Seltsi liige, aastaid Tartu maratoni peasekretärina tegutsenud Agnes Sirkel tuli välja mõttega kokku kutsuda vestlusring "Tartu Maratoni lugu – tule räägi ka oma lugu!". Esmaspäeval, 2. märtsil saigi see Eesti Spordimuuseumis paarikümne osalejaga teoks. Vestlusringi ohjas aastaid Tartu Maratoni korralduskomiteed juhtinud Madis Lepajõe (pildil).

Sõna said Mihkel Päärde, Tõnu Luik, Ants Allaste, Mika Keränen, Mai Luik, Lembit Pettai, Natali Taivere, Malle Elvet, Luule Mats jt. Juttu tuli maratoni ideest, stardipaugust, distantist, sidest ja paljust muust maratonidega seonduvast. Mälestustest koorus välja nii mõnigi seni teadmata-kuulmata fakt või lugu, mis kahtlemata lisab värvi väärikale juubelile läheneva suusaürituse ajaloo.

Tartu Maratoni endine peasekretär Agnes Sirkel ja praegune büroo juhataja Epp Paal annavad autogrammi Ants Allastele

Mika Keränen pajatamas oma katsumustest maratonirajal

Saalis esireas Aksel Tiik (paremal) ja Tõnu Luik – Tartu Maratoni üks algatajatest

Mihkel Päärde meenutas kahurist lastud avapauku

PÄRNUS OLİ SPORDIAJALOO PÄEV

Ille Palm

4. märtsil toimus ESASi tubli liikme Heldor Kääratsi korraldamisel Pärnu XIV spordiajaloo päev, mille külalisteks olid Tatjana ja Jüri Jaanson ning Tõnu Endrekson.

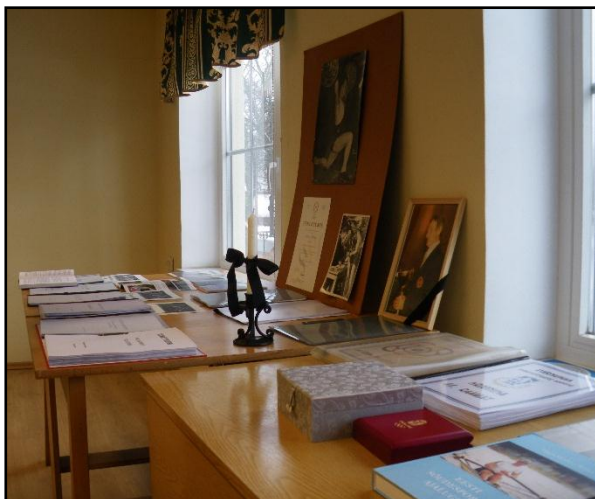

Heldor Käärats

Tatjana Jaanson, Tõnu Endrekson ja Jüri Jaanson

Enne külaliste esinemist tutvustas Heldor Käärats enda viimase aasta kolme uurimistööd Pärnumaa endisaegsetest sportlastest (vennad Saalisted, Jaan Miil, Lembit Peetri) ja juhtis tähelepanu väikesele spordiajaloo teemalisele näitusele samas.

Näitus oli pühendatud hiljuti lahkunud tõstetreenerile Albert Ojale ja tutvustas ka viimasel ajal valminud uurimistöid

Pärnumaa teenekad spordiajaloosõbrad (vasakult): ees Vambola Remmel, Henno Sepp, Heldor Käärats, Peeter Orav, taga Priit Neeme ja Karl-Udo Köösel

Külalised rääkisid muidugi Pekingi sündmustest ja vastasid arvuka kuulajaskonna küsimustele. Tõnu Endreksonil olid kaasas ka Pekingi olümpiamängude hõbemedal ja osavõtjamedal (*pildil*). Oli meeleolukas kohtumine, mis lõppes kohvilaua, autogrammide jagamise ja omavaheliste vestlustega.

SPORDIKUULSUSTE PARK

Eesti Spordiseltsi Kalev eestvedamisel ja Tallinna linna toetusel avati 10. märtsil, Kristjan Palusalu 101. sünniaastapäeval Kalevi spordihalli ees Eesti

spordisangarile mälestusmärk, mis on ühtlasi sümboolseks nurgakiviks Eesti spordikuulsuste pargi rajamisel. Mälestusmärgi autor on skulptor Indrek Kirs. Sambalt kergitasid riide (*fotol vasakult*) Tallinna linnapea Edgar Savisaar, Eesti Olümpiakomitee esimees Mart Siimann, kahekordne maailma-meister August Englas ja maadlusliidu president Heino Priimägi. Samba avamisel esines Eesti Kaitseväge orkester, laulis meeskoor.

Kalevi Spordihalli esisele platsile rajatavale spordikuulsuste väljakule on planeeritud kokku 22 ausammast.

PÜSINÄITUS TÄIENES

Daimar Lell

Alates 11. märtsist on kõigil spordimuseumi külastajatel võimalus püsinäitusel tutvuda mitmete Pekingi olümpiamängude medalite ja muude esemetega. Olümpiamedalite vitriin täienes sõudja Tõnu Endreksoni hõbemedaliga, koha näitusel leidsid ka Endreksoni Pekingi mängude osavõtjamedal ning sõudmiskombinesoon. Maskottide vitriini lisandus üks viiest Pekingi mängude maskotist – pääsuke Nini.

Koos lisandunud Endreksoni hõbemedaliga saab spordimuseumis hetkel imetleda 40 eestlaste poolt läbi aegade võidetud olümpiamedalit.

RAPLAMAA SPORDILUGU

Ille Palm

12. märtsil toimus Rapla raamatukogus raamatu “Raplamaa spordilugu kuni 1950. aastani” esitlus, koostajaks vanema põlve ajakirjanik Hans Treimann.

Hans Treiman oma suletööd silmitsemas

Esitlusel tänati kaastöölisi ja õnnitleti koostajat, kes jagas ka rohkesti autogramme.

Raamatu koostamisel on kasutatud riigiarhiivi arhivaale, muuhulgas ka Oliver Puri kogutud sporditeemalisi materjale (Eesti Spordileht 1920-1940, mitmesugused väljalõiked, biograafiline kataloog), inimeste poolt kirjutatud ja koostaja poolt intervjuudena saadud meenutusi. Üsna palju on raamatus fotosid, kuid statistikat on vähe. Raamatu väärtust tõstab nimeregister.

KÜLAS OLİ TOOMAS LEIUS

Rein Järva

Toomas Leius oli Eesti spordis suur nimi ligi paarikümne aasta jooksul, 1950. aastate keskelt kuni 1970. aastate keskpaigani. ESAS-i Tallinna osakonna rahval oli 19. märtsi õhtupoolikul Kalevi Sportlasklubi ruumes Toomas Leiusoga huvitav vestlus. Toomas meenutas oma sporditeed.

Tema lapsepõlvkodu Kadriorus oli kiviviske kaugusel Dünamo tenniseväljakuist ja ei läinud palju aega, kui pallipoisist sai ise tennisepoiss Evald Kree rühmas. Kuigi teda peetakse Kree parimaks õpilaseks, peab Toomas ennast rohkem iseõppijaks, kes nii ajakirjas Kehakultuur kui ka tenniseajakirjades avaldatud kinogrammide järgi tehnikat õppis. Teismelise poisina oli ta omavanuste seas üliarenenud: luges ajalehti, raamatuid, õppis klaverimängu – lõpetas muusikakooli, keskkoolis haaras tunnis kõike lennult. Ta peabki üheks oma edu aluseks suuremat intelligentsust võrreldes vastastega. 1957. aasta tulemuste põhjal sai 16-aastane noormees Eesti aasta parimate sportlaste ringküsitlustel 4. koha ehk meeste hulgas oli parim (1. Ulvi Voog, 2. Vilve Maremäe, 3. Eve Uusmees). Seda saavutust on ebatõenäoline üle lüüa. See on omamoodi ületamatu “Eesti rekord”. Edaspidi läks kõik tõusujoones. 1959. aastal

sai ta Wimbledonil noorteturniiril esikoha. Tõusis NSV Liidu tennise kõige kõrgemasse tippu. Tuli 10-kordseks NL meistriks (neli korda üksikmängus, kuus korda paarismängus). 1961, 1963 ja 1965 oli ta Eesti parim sportlane ja veel kuuel aastal Eesti aasta parimate sportlaste esikümnes. Toomas on tagantjärele veendunud, et oma motivatsiooni, tahteliste ja vaimsete omaduste ja hea füüsilise poolest oleks ta normaalselt maailma tennisekarusselli pääsemise korral võinud tõusta maailma tennise absoluutsesse tippu. Paraku jäid laeks üksikud võidud maailma esikümne meeste üle, kuna NSV Liidu tennisistid pääsesid “raudse eesriide” taha suhteliselt harva. Lühiajaliselt peetud (enne amatöörtennise hinguseleminekut) EM-võistlustel jõudis ühel korral hõbedale (1970 paarismängus koos Vladimir Korotkoviga) ja kahel korral pronksile (1970 ja 1971 üksikmängus). 1970. aastal tuli Universiaadi võitjaks koos Tiiu Parmasega segapaarismängus. Oma treeneritööga on Toomas Leius jätnud jälje 5 riigi tenniselosesse (Usbekistan, Gruusia, Soome, Saksamaa ja Eesti).

Huvipakkuvad olid tema tähelepanekud tänapäeva tennise köögipoolet. Juttu Toomasega oleks jätkunud kauemakski, kuid paraku sai meie ajalimiit otsa. Selle klipi kirjapanijana kadestan teda tema fenomenaalse mälu poolest – kauged ajad ja sündmused meenusid talle nii, nagu oleksid need olnud eile. Ja veel üks siinkirjutaja mõte – meil on pooleli raamatute sari olümpiavõitjatest. Tegelikult peaks käivitama ka sarja Eesti aasta parimatest sportlastest, kui mitte kõvade kaante vahel, siis vähemalt brošüüridena küll. Eesti spordi suured nimed kaugetest aegadest nagu Toomas Leius, Ulvi Voog, Uno Palu jt. või lähematest aegadest nagu Kaija Parve, Heino Puuste, Jüri Jaanson jt. vääriskid seda küll.

ILMUS VÕRKPALLI LUGEMIK

Ille Palm

Valeri Maksimovi 400-leheküljelise raamatu “Võrkpalli lugemik. Eesti võrkpall 1919–2008” esitlus toimus 24. märtsil Tallinnas Kalevi suures saalis rohkearvulise kuulajaskonna ees. Üritust juhtis võrkpalliliidu peasekretär Henn Vallimäe, olid sõnavõtnud ja tervitused ning esinesid ansambel Zorbas ning Erich Krieger.

Raamatul on sisule vastav pealkiri, sest selle sisu ei ole kuiv kronoloogiline ülevaade, vaid see ongi elav ja lugema kutsuv lugemik.

Esitluse avas Võrkpalliliidu president Vilja Savisaar ►

Vasakpoolsel fotol Valeri Maksimov peab aru Henn Vallimäega, keskmisel Valeri Maksimov tänab pallimängude ajaloo parimat tundjat Valter Lenki ja parempoolsel NSVL meister Henn Karits võtab Valeri Maksimovilt vastu värske lugemiku

Pikemalt on muuhulgas iseloomustatud Eesti võrkpalli suurkujusid (Aino Huimerind, Peet Raig, Ivan Dratšov, Viljar Loor, Raimund Pundi ja Anu Karavajeva), olulisi sündmusi võrkpallielus Eestis ja vähemal määral ka väliseestlaste seas, rannavõrkpalli arengut Eestis jm. Fakte lisavad Eesti võrkpalli 1919–2008 tähtsündmuste loetelu, Eesti võrkpallimeistrite ja karikavõitjate ning rahvusvaheliste suurvõistluste medalivõitjate ja meie teenekamate nimekirjad.

Allikatena on kasutatud kirjandust, ajakirjandust ja paljude inimeste meenutusi.

Rein Järva ja Rein-Vello Ojaveri esimene tutvus uue raamatuga

Erik Lillo võtab autorilt intervjuud Eesti Raadiole

SPORDIMUUSEUMI XXI KONVERENTS

Tänavu tähistab 100. juubelit meie spordi paraadala – kergejõustik. Seetõttu oli ka muuseumi seekordne aastakonverents kergejõustiku-teemaline. Sajandi jooksul on kergejõustiklased kinkinud meile rohkesti suuri võite ja uhkeid rekordeid, kuid samuti ka värske pilguga treenereid ja teisi ala arengule kaasaaitajaid. Konverents “100 aastat kergejõustikku Maarjamaal” keskenduski möödunud aastasaja käsitlemisele erinevatest vaatenurkadest. Muuseumi konverentsisaalis said 28. märtsil sõna sportlased, spordijuhid, ajaloolased kui ka ajakirjanikud.

Vaateid konverentsisaali

Peale Tartu abilinnapea Jüri Sasi tervitussõnu pidas avaettekande “Kuninganna juubeliaasta” Eesti Kergejõustikuliidu president Erich Teigamägi. Mati Lilliallik rääkis “Kergejõustikuvõistluste korraldamine tänases Eestis – kuidas ja kellele?” Spordimuuseumi teaduri Kaarel Antonsi teema oli “Gunnar Vaidla kergejõustiku jäädvustajana 1945-1960” ja teadussekretäril Kalle Voolaidil “Kergejõustikusoorituse peamisi toetajaid – naelking – Eesti Spordimuuseumi kogus.” Staažikas spordikohtunik Peeter Randaru rääkis kergejõustikukohtunistest Eestis eile, täna, homme. Pöördelistel aegadel Eesti

Kergejõustikuliidu peasekretäri ülesandeid täitnud Erik Lillo meenutas, kuidas jõuti taasiseseisvatena jälle Euroopasse ja maailma. Annes Andresson meenutas oma isa ettekandega „Theodor Andresson ja tema aeg“. Muuseumi arendusdirektori Daimar Lelle teemaks oli „Tuntud ja/või tundmatu Harald Tammer“.

Nii mitmedki ettekanded tekitasid elava diskussiooni.

Erich Teigamägi

Mati Lilliallik

Peeter Randaru

Erik Lillo

UUDISEID EESTI SPORDI BIOGRAAFILISEST LEKSIKONIST

Edastame lühendatult Spordikoolituse- ja Teabe Sihtasutuse poolt EOK liikmesorganisatsioonidele saadetud ESBL kontseptsiooni ja tegevuskava. Endiselt oodatakse seltsi liikmete aktiivset kaasalöömist, sest oma ala tundvate spordiajaloo spetsialistide osaluseta on raske loota sisukat ja täpset teatmeteost. Rohkem infot leksikoni koostamise plaanidest leiate aadressilt:

http://www.spordiinfo.ee/eesti_spordi_biograafiline_leksikon

Juba ammu on teada üks üldlevinud ja vaieldamatu tõde – sport on meeskondlik töö. Iga võidetud medalit saadab oma ala professionaalide: sportlase, treeneri ja terve rea erinevate spetsialistide igapäevane pühendumus ja koostöö. Eesti spordi saavutuste taga on meie sportlased, treenerid, kohtunikud, sporditegelased, -teadlased, -arstid, -ajakirjanikud ja -pedagoogid.

Eesti Spordi Biograafilise Leksikoni (lühidalt ESBL) projekt on taaskäivitatud Eesti Olümpiakomitee poolt 2009. aasta veebruaris.

Projekti eesmärk on tagada avalikkuse ligipääs spordivaldkonna inimeste, sh sportlaste, treenerite, kohtunike, sporditegelaste, -ajaloolaste, -teadlaste, -pedagoogide, -ajakirjanike, -fotograafide professionaalsete saavutusi kajastavatele andmetele. Projekti lõppväljunditeks on traditsiooniline paberkandjal entsüklopeedia ja tasuta elektrooniline andmebaas, mis on usaldusväärne ja atraktiivne laiema ringi spordihuvilistele, Eesti ja välismaa

spordiajakirjandusele ning teenib sotsiaalsed eesmärgi, aidates tagada Eesti spordi rajajate ja silmapaistvate isikute meelepidamist ning Eesti spordi ajaloolist järjepidevust.

Projekti praktilisteks väljunditeks on 2002. aastal ilmunud leksikoni täiendustrükk ja on-line andmebaasi käivitamine. Paberkandjal ja elektrooniline leksikon hakkab sisaldama rohkem kui 6000 Eesti spordiga seotud ja Eesti spordile mõju avaldanud inimese elulugu. Leksikoni elektrooniline leksikon hakkab sisaldama sportlaste saavutusi kajastavaid uudiseid ja videomaterjale.

ESBL paberkandja ja elektrooniline versioon koosnevad kolmest eri tüüpi artiklist:

1. muutmata artiklid ehk 2002. aasta Leksikonis avaldatud ning praeguseks manala teele läinud inimeste biograafiad,
2. täiendamist vajavad artiklid on 2002. aasta Leksikonis avaldatud aga vajavad täiendamist,
3. uued artiklid.

Projekti juhtimine ja teostamine kuulub Eesti Olümpiakomitee struktuuriüksusele, Spordikoolituse- ja Teabe Sihtasutusele. Sihtasutuse projektijuht koostöös alaliitude poolt määratud vastutavate isikutega tagab leksikoni koostamiseks vajalike andmete kogumist (biograafiate omanike küsitlemine, biograafiliste ankeetide täitmine). Leksikoni koostamiseks vajalikud andmed (leksikoni kõlblike biograafiate nimekirjad, biograafilised ankeedid) edastavad EOK liikmesorganisatsioonid, sh alaliidud (63), piirkondlikud spordiliidud (19), spordiühendused (14), Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus. Andmete usaldusväärsuse tagamiseks kinnitavad alaliitude juhatused kõik leksikonis avaldamiseks edastatavad andmed. Alaliitude poolt esitatud ankeedid on aluseks leksikoni artiklite kirjutamiseks. Artiklite kirjutamise ja toimetamise eest vastutavad avaliku konkursi alusel valitud toimetajad (20–25), kelleks on elukutselised ajakirjanikud või spordialaga tihedalt seotud inimesed. Projekti peatoimetaja funktsiooni täidab ESBL Kolleegium. Kolleegium on konsultatiivne organ, kelle eesmärk on alaliitude poolt esitatud leksikoni kandidaatide ja nende andmete ning projekti raames kirjutatud biograafiliste artiklite kvaliteedi kontroll ja kinnitamine.

ESBL projekti koostööpartnerid on Eesti Spordiajaloo Selts, Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS, Eesti Spordimuuseum, Eesti Ringhäälingute Liit, Eesti Rahvastikuregister.

Darja Saar

ESBL projektijuht, Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutus

tel 6031562, GSM 55656392; darja@spordiinfo.ee

Pirita tee 12, Tallinn 10127

MÕTTERIIMID

Meie seltsi kauaaegne liige, kunagise maadlusmeistri Valdeko Trisbergi lesk Õilme Trisberg on kitsamas ringis tuntud ka lüürilise meelelaadi poolest, kellelt tihtipeale jookseb paberile tundelisi ridu. Siinkohal üks nendest, mis pühendatud Eesti sportlastele.

Kuldsed Eestimaa pojad

Sinine taevask me väikese Eestimaa kohal,
valge ja karge õhk meie ümber,
nii must muld meie maal.
Nende värvide all on sirgunud
meie nii väikese Eestimaa kanged-julged
spordimehed, kuulsad üle maailma,
olümpia kullad, kahe-kolmekordsed
ilma meistrid, mitmekordsed
hõbe-pronksi mehed mitmel spordialal,
nende spordipoiste kullaterad treenerid,
neid rahvas ei iial unusta.
Elab meil veel veterane,
kes süütavad möödunud aegade lõket.
Hing meie rinnus, see eestlase kange
on suutnud kõigele vaatamata
Eesti spordiau nii kõrgele kanda.
See on meie varandus
ka terves ilmas me kuulsus.
Kõik tühised ehted nurka sa viska
ära oma südamest,
tee õnnele ruumi spordi jaoks.
Eesti mehed, meie pojad, meie hiiglased
meie veri, meie liha, meie iha
me ise süüdlased.
Igask õnnes, igas valus
seisame ja ühte õnnega hoiame,
kindlalt võit saab me kätte kullakarvane.

22.03.2009

IN MEMORIAM

Vladimir Žulin (11.09.1930 – 20.03.2009)

Algul tasa, siis kiirelt ja lõpuks väga ruttu – nii kulgeb inimese elutee. Vladimir Žuliniga saime tuttavateks ligi 60 aastat tagasi Kadrioru staadionil treeningutel. Tema harrastas pikamaajooksu, mina sprinti. Parimaks tulemuseks jäi tal 1951. aastal joostud II koht Mihail Velsvebeli järel Eesti murdmaajooksu meistrivõistlustel. Tallinna Kehakultuuritehnikumis õppides tegutses ta aktiivselt ka kergejõustikukohtunikuna. 22 aastat töötas Sulka kergejõustikutreenerina Spartakis, Tööjõureservides ja TPEDI-s ning 23 aastat TPEDI õppejõuna. 1985. aastal kaitses ta kandidaadikraadi. Eesti Spordiajaloo Seltsi liikmena andis 2003. aastal koos Richard Otstaveliga välja brošüüri „Tallinna Kehakultuuritehnikum 1945–1955.“ Alles selle aasta veebruaris istusime kõrvuti Eesti sisemeistri-võistlustel ajamõõtjatena Lasnamäe kergejõustikuhallis. Minu küsimusele tema tervise kohta vastas ta optimistlikult, et raske haiguse levik organismis on seisma pandud. Kahjuks väga lühikeseks ajaks.

Puhka rahu, kallid võistlus- ja seltsikaaslane.

Seltsikaaslaste nimel Heldur Tuulemäe

INFORMATSIOON!

Liikmemaksu (mis vastavalt üldkoosoleku otsusele on 50 krooni, pensionäridel 25 krooni) ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002 või saata seltsi juhatusele Spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (tel. 7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuuseum.ee), laekur-varahoidjale Rait Männikule (tel. 7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ka ESM kodulehel ilmunud materjale
Fotod: Enn Mainla, Kalle Voolaid ja Rait Männik**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 49
koostas ja toimetas Enn Mainla**